

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Ιούλιος – Σεπτέμβριος 2001

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ
ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ
ΕΛΛΑΔΟΣ

NOSILEFTIKI Volume 40
Issue 3
July – September 2001

QUARTERLY PUBLICATION OF THE HELLENIC
NATIONAL GRADUATE NURSES ASSOCIATION

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Τριμηνιαίο Περιοδικό του Εθνικού Συνδέσμου
Διπλωματούχων Νοσηλευτών Ελλάδος

Τόμος 40 • Τεύχος 3 • Ιούλιος – Σεπτέμβριος 2001

Περιεχόμενα

1. Οδηγίες για τους συγγραφείς	4
2. Άρθρο Σύνταξης.....	7
<i>A. Παπαδαντωνάκη</i>	
Γενικό Άρθρο	
1. Αρχές και διαστάσεις της σύγχρονης Νοσηλευτικής	8
<i>A. Χρ. Ραγιά</i>	
Ανασκοπήσεις	
1. Νοσηλευτική: μια «καινοφανής» προσέγγιση	14
<i>Δ. Σαπουντζή-Κρέπια</i>	
2. Προσέγγιση της κουλτούρας στον τομέα της Υγείας	22
<i>Σ. Ζυγά</i>	
3. Εισαγωγή του παιδιού στο νοσοκομείο – Ο ρόλος της οικογένειας στη φροντίδα του	27
<i>E. Ευαγγέλου</i>	
4. Προεχειρητική ανησυχία – άγχος: Ο ρόλος του νοσηλευτή	39
<i>E. Κοιρώτσιου, E. Αργυρούδης</i>	
5. Νοσηλευτική αντιμετώπιση της επιθετικότητας του ψυχικά ασθενούς	46
<i>A. Σταθαρού, A. Μπερκ</i>	
Επίκαιρα Θέματα	
1. Κοινωνική πολιτική και Υγεία (παρελθόν – παρόν – μέλλον)	53
<i>E. Λαχανά, E. Θεοδοσοπούλου</i>	
2. On-line ελληνικές πηγές πληροφόρησης στη Νοσηλευτική	62
<i>E. Τσαλαπατάνη</i>	
Ειδικό Θέμα	
1. Νοσηλευτική αντιμετώπιση της γυναίκας με καρκίνο του μαστού στη φάση της θεραπείας	65
<i>Θ. Κωνσταντινίδης, E. Τζαγκαράκη</i>	
Ερευνητικές Εργασίες	
1. Αξιολόγηση της ικανοποίησης παθολογικών και χειρουργικών ασθενών από τη νοσηλευτική φροντίδα σε γενικό νοσοκομείο	74
<i>A. Μερκούρης, A. Ουζουνίδου, Δ. Μουδερίδου, M. Ρουμπή, Π. Ζουγκρής, Χρ. Λεμονίδου</i>	
2. Μόνιμη τραχειοστομία: αξιολόγηση εκπαίδευσης και αυτοφροντίδας	85
<i>A. Νέστωρ, Χρ. Μαρβάκη, Φ. Μπαμπάτσικου</i>	
3. Παράγοντες που παρακινούν επισκέπτες να παραμένουν κοντά σε νοσηλευόμενους συγγενείς τους	92
<i>Π. Μπέλλου-Μυλωνά, E. Κυριακίδου, Π. Ιορδάνου, Στ. Ανδρέα</i>	
4. Η στάση των φοιτητών έναντι της νηστείας και της διατροφής	99
<i>Φ. Μπαμπάτσικου, Χ. Κουτής, Π. Ιορδάνου, A. Νέστωρ, Π. Μουρίκη</i>	
5. Στοματική φροντίδα παιδιών με νεοπλασίες: αναγκαιότητα εκπαίδευσης νοσηλευτικού προσωπικού ογκολογικών κλινικών	105
<i>K. Πολυμέρη, B. Ζώνη, T. Ροϊνιώτη</i>	
Αναλυτικές οδηγίες για τους συγγραφείς.....	112

NOSILEFTIKI

Quarterly Publication of the Hellenic National
Graduate Nurses Association

Volume 40 • Issue 3 • July – September 2001

Contents

1. Instructions to authors	4
2. Editorial	7
<i>A. Papadantonaki</i>	
General Article	
1. Concepts and dimensions of contemporary Nursing	8
<i>A. Chr. Raya</i>	
Reviews	
1. Nursing: a «seemingly new» perspective	14
<i>D. Sapountzi-Krepia</i>	
2. Health services: a cultural approach	22
<i>S. Zygá</i>	
3. Children in hospital – Effects and the role of parents during their child's hospitalization	27
<i>H. Evagelou</i>	
4. Preoperative anxiety – stress: The role of a nurse	39
<i>E. Kotrotsiou, E. Argiroudis</i>	
5. Nursing confrontation the violence of the psychiatric patient	46
<i>A. Statharou, A. Berk</i>	
Annotations	
1. Social policy and Health (past – present – future)	53
<i>E. Lahana, E. Theodosopoulou</i>	
2. On-line greek information resources for Nursing	62
<i>I. Tsalapatani</i>	
Special Topic	
1. Nursing intervention during the therapeutic stage concerning women with breast cancer	65
<i>Th. Konstantinidis, E. Tzagaraki</i>	
Research Papers	
1. Assessment of medical and surgical patients' satisfaction with nursing care in a general hospital	74
<i>A. Merkouris, A. Ouzounidou, D. Moudieridou, M. Roumpi, P. Zougris, Chr. Lemonidou</i>	
2. Permanent tracheostomy: assessment education and selfcare	85
<i>A. Nestor, Chr. Marvaki, F. Babatsikou</i>	
3. Factors that force family members to visit and stay with their hospitalized relatives	92
<i>P. Bellou-Milona, E. Kyriakidou, P. Iordanou, St. Andrea</i>	
4. Students' attitudes regarding fasting and nutrition	99
<i>F. Babatsikou, Ch. Koutis, P. Iordanou, A. Nestor, P. Mouriki</i>	
5. Oral management of paediatric oncology patients: need to inform parents and oncology staff about the special oral care which is needed	105
<i>K. Polymeri, V. Zoi, T. Roinioti</i>	
Detailed instructions to authors.....	102

Νοσηλευτική 3, 99-104, 2001

Nosileftiki 3, 99-104, 2001

Η στάση των φοιτητών έναντι της νηστείας και της διατροφής

Φωτούλα Μπαμπάτσικου¹, Χαρίλαος Κουτίς²
Παναγιώτα Ιορδάνου³, Αθανασία Νέστωρ⁴
Πάτρα Μουρίκη¹

1. Καθηγήτρια Εφαρμ. Νοσηλευτικής Α΄
Τ.Ε.Ι. Αθήνας
2. Δρ Ιατρός – Επιδημιολόγος, Καθηγητής,
Διευθυντής Σ.Ε.Υ.Π.
Τ.Ε.Ι. Αθήνας
3. Δρ Καθηγήτρια Εφαρμ. Νοσηλευτικής Α΄
Τ.Ε.Ι. Αθήνας
4. Δρ Επίκ. Καθηγήτρια Νοσηλευτικής Α΄
Τ.Ε.Ι. Αθήνας

Εργαστήριο Υγιεινής & Επιδημιολογίας
Τ.Ε.Ι. Αθηνών

Περίληψη

Σκοπός: Η προβολή της νηστείας ως μέσου ψυχοσωματικής υγείας και η χαλάρωση, εξασθένιση ή υποτίμηση της νηστείας ως εκκλησιαστικού θεσμού μάς ώθησαν να μελετήσουμε το θέμα των απόψεων και θέσεων περί αυτής από νέους ανθρώπους όπως είναι οι φοιτητές.

Υλικό και μέθοδος: Το υλικό της μελέτης αποτέλεσαν 1.015 φοιτητές της Σ.Ε.Υ.Π. του Τ.Ε.Ι. Αθηνών που συμπλήρωσαν ανώνυμο ερωτηματολόγιο παρουσία ερευνητή και περιλάμβανε ερωτήσεις κλειστού τύπου για τη νηστεία. Η στατιστική επεξεργασία έγινε με το στατιστικό πακέτο SPSS και τη δοκιμασία χ^2 test.

Αποτελέσματα: Ποσοστό 30,5% των κοριτσιών και 20,6% των αγοριών νηστεύει πάντα τα Χριστούγεννα, ενώ το Πάσχα τα αντίστοιχα ποσοστά είναι πολύ υψηλότερα – 55,6% για τα κορίτσια και 44,1% για τα αγόρια. Στη νηστεία του Δεκαπενταύγουστου νηστεύει πάντα το 22,1% των κοριτσιών και το 15,6% των αγοριών, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για τη νηστεία της Τετάρτης και της Παρασκευής είναι πολύ χαμηλότερα, 6,4% για τα κορίτσια και 5% για τα αγόρια.

Σταθερό εύρημα στη μελέτη μας είναι το υψηλό ποσοστό των φοιτητριών που τηρούν τις θρησκευτικές νηστείες, αλλά και το υψηλό ποσοστό υπέρβαρων φοιτητών που δεν νηστεύουν ποτέ (39,1%).

Students' attitudes regarding fasting and nutrition

Fotoula Babatsikou¹, Charilaos Koutis²
Panagiota Iordanou³, Athanasia Nestor⁴
Patra Mouriki¹

1. Clinical Professor of Nursing, Nursing A΄
Department TEI of Athens
2. PhD, MD, Professor of Epidemiology
Director, Faculty of Health & Caring
Professions TEI of Athens
3. PhD, Clinical Professor of Nursing,
Nursing A΄ Department TEI of Athens
4. PhD, Assistant Professor of Nursing,
Nursing A΄ Department TEI of Athens

Laboratory of Health & Epidemiology
TEI of Athens

Abstract

Aim: Fasting projection as an intervention for psychosomatic health, its weakness and its underestimation as a church legislation, motivated us to study young peoples, such us students' attitudes and perceptions about this subject.

Methodology: In order to collect this information a special anonymous questionnaire was completed by 1,015 students (Faculty of Health & Caring Professions TEI of Athens) with the presence of an interviewer. The questionnaire included close type questions where studied meaning, dates of Orthodox religious fasting and students' attitudes. The statistical analysis was performed with SPSS package and the χ^2 test.

Results: The results shown that 30.5% of girls and 20.6% of boys had fasted before Christmas day every year, while before Easter day the percentage for fasting is higher than Christmas, 55.6% for girls and 44.1% for boys. During the 15th August fasting 22.1% of girls and 15.6% of boys had fasted every year, while for Wednesday's and Friday's fasting percentages were low, 6.4% for girls and 5% for boys respectively.

A stable finding from this study is a high percentage of these students keeping fasting as a religious

Συμπέρασμα: Το ποσοστό των φοιτητών που νηστεύουν εξακολουθεί να είναι υψηλό για τις δύο μεγάλες νηστείες Χριστουγέννων και Πάσχα. Τη νηστεία του Πάσχα προτιμά το μεγαλύτερο ποσοστό των φοιτητών και αυτό ίσως αντανακλά τα πάθη της Μεγάλης Εβδομάδας.

Λέξεις-κλειδιά:

νηστεία, θρησκεία, ορθοδοξία, φοιτητής, διατροφή.

legislation's. However other students, who never keeping fasting, were overweight at a high percentage (39.1%).

Conclusion: A high percentage of students kept fasting every year before Christmas and Easter. Easter fasting had been kept by a higher student's percentage that might reflect our Lord's Passion during the Holly Week.

Key words:

fasting, religion, orthodoxy, student, nutrition.

Εισαγωγή

Η λέξη «νηστεία» είναι σύνθετη και προέρχεται από το αρνητικό μόριο «νη» και το ρήμα «εσθίω», που σημαίνει τρώω. «Νήσις» σημαίνει αυτός που δεν τρώει. Τη νηστεία ανευρίσκουμε ακόμη και στους αρχαίους Έλληνες και τους Ρωμαίους.

Η προβολή της νηστείας ως μέσου ψυχοσωματικής υγείας και η χαλάρωση, εξασθένιση ή υποτίμηση της νηστείας ως εκκλησιαστικού θεσμού μάς ώθησαν να μελετήσουμε το θέμα των απόψεων και θέσεων περί αυτής από νέους ανθρώπους της κοινωνίας μας όπως είναι οι φοιτητές.

Νηστεία σημαίνει η ελεύθερη και συνειδητή πράξη της αποχής από την τροφή και το ποτό, με έννοια θρησκευτική.

Ο Mausbach¹ παρατηρεί ότι η εκκλησιαστική νηστεία τυπικά είναι μία πράξη της του Θεού λατρείας και διαφέρει ουσιωδώς από τη θεραπεία, τη δίαιτα ή τη «νηστεία» για ιατρικούς λόγους. Δεν έχει σημασία αν το περιεχόμενο της ύλης των ιατρικών νηστειών είναι το ίδιο με την εκκλησιαστική νηστεία.

Για τους μοναχούς η νηστεία έχει μεγάλη αξία, είναι μέσον αγιασμού. Κατά τον Αγιο Ιωάννη Σιναΐτη² είναι το μαχαίρι που εμποδίζει τον λάρυγγα από τα ηδονικά και γλυκά βρώματα, την ορίζει ως βία την οποία πρέπει αυτοπροαιρέτως ο άνθρωπος, ο οποίος βιάζει τη φύση του και τη στενοχωρεί να πεινά και να διψά, για να καθαριστεί από τις κακίες της.

Η νηστεία αρχίζει από τους Αποστολικούς χρόνους³ και έχει θεσπιστεί από τους ίδιους τους Αποστόλους. Με τον Μωσαϊκό νόμο πρόσταξε ο Θεός τους Ισραηλί-

τες να ξεχωρίζουν κάθε χρόνο το ένα δέκατο από όσα θα αποκτούν και να το αφιερώνουν στον Θεό και κάνοντας αυτό να παίρνουν ευλογία για όλα τους τα έργα. Οι Απόστολοι σκέφτηκαν και αποφάσισαν να αφιερώσουμε στον Θεό το ένα δέκατο των ημερών της ζωής μας, για να ευλογούνται τα έργα μας και να παίρνουμε συγχώρηση κάθε χρόνο για τις αμαρτίες μας.

Λογάριασαν και χαρακτήρισαν ως άγιες ημέρες επτά εβδομάδες πριν από το Πάσχα, αλλά με την πάροδο του χρόνου συμφώνησαν να προστεθεί σε αυτές και άλλη μία εβδομάδα. Αυτό έγινε για να τιμήσουν τον αριθμό των ημερών που νήστεψε ο Κύριος πάνω στη γη. Δηλαδή, αν αφαιρέσουμε τα Σάββατα και τις Κυριακές από τις οκτώ εβδομάδες, μένουν μόνο σαράντα ημέρες, τιμώντας ξεχωριστά τη νηστεία του Μεγάλου Σαββάτου, επειδή είναι πολύ ιερή και η μόνη ημέρα νηστείας ανάμεσα σε όλα τα Σάββατα του χρόνου.

Οι αρχικά επτά εβδομάδες, χωρίς τα Σάββατα και τις Κυριακές, γίνονται τριάντα πέντε ημέρες. Αν σε αυτές προστεθεί και η νηστεία του Μεγάλου Σαββάτου και η μισή νύχτα της Λαμπρής, γίνονται τριάντα έξι και μισή ημέρες, που είναι ακριβώς το ένα δέκατο από τις τριακόσιες εξήντα πέντε ημέρες του χρόνου.

Δεύτερη μακρά περίοδος νηστείας μετά τη Μεγάλη Τεσσαρακοστή είναι η νηστεία των Χριστουγέννων, γνωστή στη γλώσσα του ορθόδοξου λαού μας και ως σαραντά(η)μερο. Περιλαμβάνει και αυτή σαράντα ημέρες, όμως δεν έχει την αυστηρότητα της νηστείας της Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Αρχίζει τη 15η Νοεμβρίου και λήγει την 24η Δεκεμβρίου.

Η περίοδος της νηστείας που προηγείται της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, της μεγαλύτερης Θεομητορικής

εορτής του ορθόδοξου εορτολογίου, είναι κατά πολύ νεότερη σε σχέση με τις άλλες μακρές περιόδους νηστείας και αρχικά ήταν διαιρεμένη σε δύο τμήματα:

α. αυτό που προηγούνταν της εορτής της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος και

β. εκείνο της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, από τις αρχές δε του Ι' αιώνα ενώθηκαν και αποτέλεσαν μία περίοδο νηστείας «εις τιμήν της Θεοτόκου».

Ο Άγιος Δημήτριος Ροστώφ⁴ αναφέρει γενικά περί νηστείας ότι πρέπει κανείς να προσέχει την πολυφαγία και το ποτό, που είναι τα αντίθετα της νηστείας, γιατί σε αυτά βρίσκεται η αρχή κάθε αμαρτίας. Παραγγέλλει δε να ρυθμίζουμε τις σωματικές μας ανάγκες σύμφωνα με το θέλημα του Θεού και να βάζουμε μέτρο σε αυτές.

Οι Άγιοι Πατέρες επισημαίνουν ότι νηστεία δεν σημαίνει μόνο αποχή από φαγητό και ποτό, αλλά και αποφυγή της αμαρτίας.

Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος τονίζει ότι «Μη γαρ στόμα νηστευέτω μόνον, αλλά και οφθαλμός, και ακοή, και πόδες, και χείρες, και πάντα τα του σώματος μέλη»³.

Σχετικά με τη νηστεία Τετάρτης και Παρασκευής αναφέρεται ότι, κατά τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους, οι χριστιανοί πιθανώς τηρούσαν τις ιουδαϊκές νηστείες της Δευτέρας και της Πέμπτης, αργότερα όμως οι Άγιοι Απόστολοι καθιέρωσαν την Τετάρτη και της Παρασκευής⁵ ως τιμώμενες ημέρες του Σωτηρίου Πάθους του Κυρίου.

Η προοπτική της κατά Χριστόν νηστείας τοποθετείται στην επάνοδο της αρχαίας πατρίδας, δηλαδή τον χαμένο Παράδεισο.

Ό,τι δεν πέτυχαν οι πρωτόπλαστοι που δεν νήστευσαν από του φυτού της γνώσεως κατά την εντολή του Κτίσαντος, καλείται τώρα να επιτύχει αυτό ο νηστευτής διά της νηστείας⁶.

Νηστεία και υγιεινή διατροφή

Η κάθαρση του σώματος διά της νηστείας πρέπει να θεωρηθεί ως ηθική έννοια. Ο σκοπός της νηστείας είναι τελείως διαφορετικός από τον σκοπό της υγιεινής διατροφής. Ο πρώτος έχει σχέση με την ψυχή του ανθρώπου, ενώ ο δεύτερος με το σώμα του ανθρώπου. Μολονότι όμως υπάρχει αυτή η ουσιώδης διαφορά, εντούτοις η νηστεία έχει άμεση αναφορά και στο ανθρώπινο σώμα.

Ο Μέγας Βασίλειος την αναφέρει ως «υγείας πρόξενον»⁷. Η λιτή δίαιτα διατηρεί πολύ καλά την υγεία

και επιτρέπει τη μακροζωία.

Αντιθέτως, η γαστριμαργία (από το «μαργαίνω» = χάνω την αυτοκυριαρχία μου και τη λογική μου, δηλαδή η κοιλιά μου με κάνει τρελό) βλάπτει την υγεία, προκαλεί αρρώστιες και συντομεύει τη ζωή μας. Αυτό το αποδέχεται η ιατρική, η βιολογία και φυσιολογία⁸ αλλά και η πείρα και η ιστορία της ζωής. Ανθρωποι με λιτή διατροφή έζησαν και ζουν ακόμη σαν υπερ-υπερήλικες.

Από την αρχαιότητα ο Ιπποκράτης συνιστούσε την απόλυτη νηστεία για τη θεραπεία διαφόρων οξειών ή χρόνιων ασθενειών⁷. Ακόμη το 1935 στη Φυσική Υγιεινή⁹ αναφέρεται ότι οι πνεύμονες, το δέρμα, το ήπαρ και το πεπτικό σύστημα εργάζονται με εξαιρετική ενέργεια κατά τη νηστεία για την απομάκρυνση της βλαβερής ύλης (τοξίνης).

Η απλή, φυσική, λιτή, λίγη τροφή των μοναχών και των μοναζουσών της Εκκλησίας της Αντιοχείας τους διατηρούσε σε πλήρη υγεία. Η διάνοια και η σωματική τους αντοχή παρά την περιοδική αυστηρή ασκητική νηστεία ήταν άριστες.

Πολλοί μοναχοί παρά τη συνεχή εργασία και την κινητικότητα ιδίως κατά την περίοδο της νηστείας έτρωγαν μόνο ένα κουρμά ή λίγα ρεβίθια ή κυάμους ημέρα παρά ημέρα και ήταν υγιέστατοι¹⁰.

Ανέκαθεν η νηστεία θεωρήθηκε ως ένας ιδανικός τρόπος αποτοξίνωσης του ανθρώπινου οργανισμού και πρόληψης διαφόρων ασθενειών, που ως βασική αιτία έχουν την κατάχρηση στο θέμα της διατροφής μας.

Οι σοφές διατροφικές επιλογές, που ορίζουν οι κανόνες περί νηστείας της Ορθόδοξης Εκκλησίας μας, κατά την άποψη ειδικών επιστημόνων σε θέματα διατροφής, έχουν ιδιαίτερα μεγάλη αξία για την αντιμετώπιση των σύγχρονων ασθενειών που υποσκάπτουν καθημερινά την υγεία μας^{11,12,13,14,15}.

Σύγχρονες διαιτητικές οδηγίες, που αποτελούν τα συμπεράσματα επίπονων και μακροχρόνιων επιστημονικών μελετών^{11,12}, συμπίπτουν με αυτά που ορίζει η Ορθόδοξη Εκκλησία εδώ και αιώνες για τον τρόπο νηστείας των πιστών της. Και η τήρησή τους συντελεί αποτελεσματικά στην ελάττωση της χοληστερίνης^{11,12}, στην πρόληψη της υπέρτασης^{16,17} και του εμφράγματος^{11,12} και ορισμένων μορφών καρκίνου.

Ετσι επιβεβαιώνεται η σοφή παρατήρηση του Μεγάλου Βασιλείου που χαρακτηρίζει τη νηστεία «υγείας πρόξενον» και «τη σαρκί λυσιτελεστέραν» (= πολύ ωφέλιμη για το σώμα).

Υλικό και μέθοδος

Το υλικό μας αποτέλεσαν 1.015 φοιτητές (12 ειδικότητες) της Σ.Ε.Υ.Π. του Τ.Ε.Ι. Αθηνών, που συμπλήρωσαν ανώνυμο ερωτηματολόγιο παρουσία συνεντευκτού και περιλάμβανε ερωτήσεις κλειστού τύπου για τη νηστεία, ατομικό και οικογενειακό ιστορικό και δημογραφικά στοιχεία.

Η στατιστική επεξεργασία έγινε με το στατιστικό πακέτο SPSS και τη δοκιμασία χ^2 test.

Η περιγραφή ενός φαινομένου και η προσέγγισή του σε όσο το δυνατό μεγαλύτερο βάθος και με ευαισθησία είναι παράγοντες που συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόσή του.

Με βάση την αρχή αυτή σχεδιάστηκε η μελέτη μας, με σκοπό την εκτίμηση της στάσης που τηρούν οι φοιτητές έναντι των νηστειών σε πρώτο και σε δεύτερο τη μελέτη ατομικών, περιβαλλοντικών, κοινωνικο-οικονομικών και πολιτισμικών παραγόντων που πιθανόν σχετίζονται με αυτήν και αποτρέπουν ή επιβεβαιώνουν νοσολογικές οντότητες.

Αποτελέσματα

Από το σύνολο των 1.015 φοιτητών το 81,28% (825) ήταν γυναίκες και 17,64% (179) άνδρες.

λότερα, 55,6% (459) για τα κορίτσια και 44,1% (79) για τα αγόρια. Στη νηστεία του Δεκαπενταύγουστου νηστεύει πάντα το 22,1% (183) των κοριτσιών και το 15,6% (28) των αγοριών, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για την νηστεία της Τετάρτης και Παρασκευής είναι πολύ χαμηλότερα, 6,4% (53) για τα κορίτσια και 5% (9) για τα αγόρια (Διάγραμμα 1).

Επίσης μερικές φορές νηστεύουν το Πάσχα ποσοστό 36,85% (374), τα Χριστούγεννα το 41,18% (418), τον Δεκαπενταύγουστο το 35,47% (360) και την Τετάρτη και την Παρασκευή το 25,62% (260).

Ανάλογα με τον τόπο που τελείωσαν το Λύκειο, τα Χριστούγεννα νηστεύει πάντα το 42,3% (61) όσων διέμεναν σε χωριά, το 32,4% (83) όσων διέμεναν σε μικρές πόλεις και το 26,1% (161) όσων διέμεναν στις μεγάλες πόλεις.

Τα αντίστοιχα ποσοστά για το Πάσχα είναι 56,2% (81), 53,5% (137) και 51,2% (315). Στη νηστεία του Δεκαπενταύγουστου νηστεύει πάντα το 24,3% (35) όσων προέρχονται από χωριά, το 23% (59) από μικρές πόλεις και το 19% (117) όσων προέρχονται από μεγάλες πόλεις, ενώ στις νηστείες της Τετάρτης και της Παρασκευής τα ποσοστά δεν διαφοροποιούνται (Πίνακας 1).

Όσοι νηστεύουν πάντα τα Χριστούγεννα και το Πάσχα είναι υπέρβαροι σε ποσοστό 15%, ενώ όσοι δεν

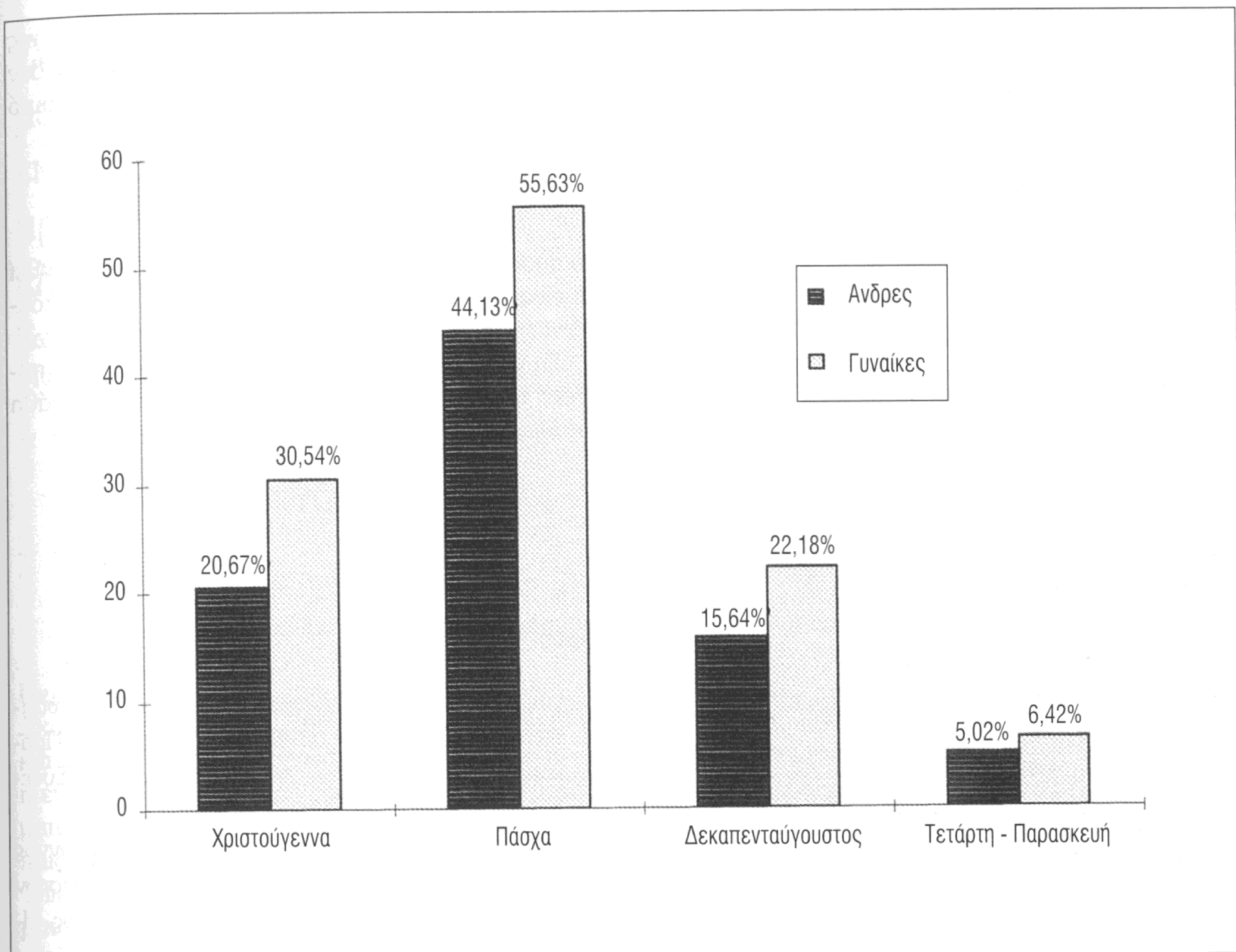
Πίνακας 1.

Κατανομή φοιτητών ανάλογα με τον τόπο που μεγάλωσαν και τις νηστείες που τηρούν

Είδος νηστείας	Χωριό (N=144)	Μικρή πόλη (N=256)	Μεγάλη πόλη (N=615)
Χριστούγεννα	61 (42,36%)	83 (32,42%)	161 (26,17%)
Πάσχα	81 (56,25%)	137 (53,51%)	315 (51,21%)
Δεκαπενταύγουστος	35 (24,30%)	59 (23,04%)	117 (19,02%)
Τετάρτη - Παρασκευή	8 (5,50%)	14 (5,46%)	40 (6,50%)

Ποσοστό 30,5% (252) των κοριτσιών και 20,6% (37) των αγοριών νηστεύει πάντα τα Χριστούγεννα, ενώ το Πάσχα τα αντίστοιχα ποσοστά είναι πολύ υψη-

νηστεύουν καθόλου είναι υπέρβαροι σε ποσοστό 39,1%. Οι διατροφικές εκτροπές των φοιτητών αντανακλούν και τον βαθμό αλλοτρίωσης από τον σύγχρονο τρόπο

Διάγραμμα 1. Κατανομή φοιτητών ανάλογα με το φύλο και τις νηστείες που τηρούν

ζωής (εργασία, σπουδές, διασκέδαση).

Τα ποσοστά δεν παρουσιάζουν διαφοροποίηση ανάλογα με το τμήμα και το εξάμηνο στο οποίο φοιτούν σε όλες τις νηστείες, παρόλο που τα τμήματα Νοσηλευτικής εμφανίζουν ελαφρό προβάδισμα στην τήρηση της νηστείας.

Το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα δεν φαίνεται να επηρεάζει θετικά ή αρνητικά την έφεση του φοιτητή προς τη νηστεία.

Ετσι οι φοιτητές που ο πατέρας τους είναι αγράμματος νηστεύουν σε ποσοστό 25%, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά φοιτητών που νηστεύουν και ο πατέρας έχει στοιχειώδη, μέσα και τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι 22%, 24% και 19% αντίστοιχα.

Συζήτηση

Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί να αναδείξει αν οι σημερινοί φοιτητές ακολουθούν το παραδοσιακό διαπολιόγιο της ορθοδοξίας. Δεν υπάρχει ευρεία βιβλιογραφική τεκμηρίωση σε ό,τι αφορά στο διαπολιόγιο της ορθοδοξίας. Τις πληροφορίες που έχουμε τις αντλούμε από τους Πατέρες της Εκκλησίας.

Παρά τον κατακλυσμό γνώσεων και επιρροών που δέχεται ο πληθυσμός μας σχετικά με τη διατροφή, η ελληνική οικογένεια εξακολουθεί να αμύνεται στη διατροφική αλλοτρίωση που υφίσταται την τελευταία 25ετία^{14,15}.

Οι φοιτητές παραμένουν πιστοί στις θρησκευτικές

διατροφικές καταβολές και νηστεύουν το Πάσχα σε ποσοστό 55,6% για τα κορίτσια και 44,1% για τα αγόρια, ενώ τα Χριστούγεννα τα ποσοστά είναι μικρότερα (30,5% και 20,6%) και με μικρότερα ποσοστά για τη νηστεία του Δεκαπενταύγουστου και της Τετάρτης και της Παρασκευής.

Ο πληθυσμός της υπαίθρου εξακολουθεί σε υψηλό ποσοστό να τηρεί τις θρησκευτικές νηστείες και αυτό φαίνεται και στα ποσοστά που εμφανίζουν οι φοιτητές που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στην ύπαιθρο^{13,14,15}. Σταθερό εύρημα αποτελεί το υψηλό ποσοστό των κοριτσιών της υπαίθρου που νηστεύουν και αυτό αντανάκλα τη ροπή των Ελληνίδων μητέρων.

Επίσης, φαίνεται ότι όσοι τηρούν το διαπολόγιο της ορθοδοξίας δεν είναι υπέρβαροι, ενώ αντίθετα όσοι δεν νηστεύουν είναι υπέρβαροι σε ποσοστό 39,1% και αυτό θα πρέπει να τύχει ιδιαίτερης προσοχής και έρευνας.

Συμπέρασμα

Το ποσοστό των φοιτητών που νηστεύουν εξακολουθεί να είναι υψηλό για τις δύο μεγάλες νηστείες Χριστουγέννων και Πάσχα.

Τη νηστεία του Πάσχα προτιμά το μεγαλύτερο ποσοστό των φοιτητών και αυτό ίσως αντανάκλα τα πάθη της Μεγάλης Εβδομάδας.

Βιβλιογραφία

1. Mausbach. Katholische Moralthologie Munster. Westfalen, 1954.
2. Ιωάννου Σιναΐτου. Κλίμαξ, επανέκδ. 1976: 167-168.
3. Αββά Δωροθέου. Έργα Ασκητικά. 1981: 349-358.
4. Αγίου Δημητρίου του Ροστώφ. Πνευματικό Αλφάβητο. Ωρωπός Αττικής, 1992: 22-26.
5. Διαταγαί των Αποστόλων Ζ', XXIII. ΒΕΠΕΣ 2,124.
6. Παλαμά Γ. Ομιλία 13, την πέμπτη Κυριακή των νηστειών, 151-157.
7. Παπαχαράλαμπος Ξεν. Η αληθής νηστεία κατά το Τριώδιον. Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα, 1980: 252-260.
8. Παπαδόπουλου Ι. Βιολογική αξία και ηθική έννοια της νηστείας. περιόδ. Εκκλησία 1963, 40: 98-100, 129-132.
9. Πέτρου Ηλ. Φυσική Υγιεινή, Αθήνα, 1935.
10. Πάσχος Α. Η διατροφή των μοναχών εις την Εκκλησία της Αντιοχείας.
11. 8ο Πανελλήνιο Συνέδριο Γενικής Ιατρικής, Χαλκιδική, 1996.
12. Κουτής Χαρίλαος: Επιδημιολογικές Παράμετροι Στεφανιαίας Νόσου. Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα, 1992.
13. Kalandidi A, Tzonou A, Toupadaki N, Lan SJ, Koutis C, Drogari P, Notara V, Hsien CC, Toutouzas P, Trichopoulos D. A case-control study of Coronary Heart Disease in Athens. Greece, Int. J of Epidemiology 1992, 21: 1074-1080.
14. Μπαμπάτσικου Φ, Ιορδάνου Π, Πουλογιάννη Μ, Πόγγας Ν, Κουτής Χ. Αξιολόγηση των γνώσεων σπουδαστών της Νοσηλευτικής σε σχέση με τη διατροφή. Πρακτικά 23ου Ετήσιου Πανελληνίου Νοσηλευτικού Συνεδρίου, Καβάλα 1996: 149-157.
15. Κουτής Χ, Μπαμπάτσικου Φ, Πόγγας Ν, Κορογιάννος Χ, Χαλκιάς Α. Διατροφικές συνήθειες των σπουδαστών της Σ.Ε.Υ.Π. ανάλογα με το εξάμηνο σπουδών τους. Ημερίδα: Ημέρες Δημόσιας Υγείας '95, Τμήμα Δημόσιας Υγιεινής Τ.Ε.Ι. Αθηνών, 1995.
16. Μπαμπάτσικου Φ, Μαστραπά Ε, Ιορδάνου Π, Χαλκιάς Α, Πόγγας Ν, Κουτής Χ. Αυτοαξιολόγηση και αντικειμενική αξιολόγηση των σπουδαστών της Νοσηλευτικής στη διατροφή. 9ο Πανελλήνιο Συνέδριο Γενικής Ιατρικής, Ηράκλειο, 1997.
17. Μπαμπάτσικου Φ, Μπέλλου Π, Κλειτσάκης Α, Μαστραπά Ε, Κυριακίδου Ε, Κουτής Χ. Η συχνότητα της υπέρτασης, η έγκαιρη διάγνωση και η θεραπευτική αγωγή υπερτασικών ασθενών ημιαστικού πληθυσμού. 9ο Πανελλήνιο Συνέδριο Γενικής Ιατρικής, Ηράκλειο, 1997.
18. Μπαμπάτσικου Φ, Κουτής Χ, Μπέλλου Π, Κυριακίδου Ε, Μαστραπά Ε. Αρτηριακή υπέρταση, συχνότητα, έγκαιρη διάγνωση και θεραπευτική αγωγή υπερτασικών ασθενών αγροτικού πληθυσμού. Νοσηλευτική 1999, 38 (3): 254-259.

Υποβλήθηκε για δημοσίευση 8/6/2001